TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Gian lận thương mại trên không gian mạng: Tăng cường giải pháp ngăn chặn

08:18 08/01/2026

Trong bối cảnh chuyển đổi số diễn ra mạnh mẽ, thương mại điện tử đã và đang có sự tăng trưởng vượt bậc, nhưng cũng kéo theo "làn sóng" buôn lậu, gian lận thương mại, hàng giả, hàng nhái dịch chuyển mạnh lên không gian mạng. Thủ đoạn tinh vi, phạm vi rộng và khó kiểm soát, thực trạng này đang đặt ra áp lực lớn cho công tác quản lý nhà nước, bảo vệ người tiêu dùng và doanh nghiệp chân chính.

Gian lận thương mại ngày càng phức tạp

Số liệu của Cục Thương mại điện tử và Kinh tế số, Bộ Công thương cho biết, trong năm 2025, thương mại điện tử có sự phát triển bùng nổ với quy mô thị trường đạt 32 tỷ USD, tăng trưởng trên 25,5% so với năm 2024. Thương mại điện tử chiếm khoảng 12% tổng mức bán lẻ hàng hóa và doanh thu dịch vụ tiêu dùng, đồng thời đóng góp tới khoảng 2/3 giá trị của nền kinh tế số. Việt Nam tiếp tục duy trì vị thế thị trường tiềm năng hàng đầu ASEAN và trong nhóm 10 quốc gia có tốc độ tăng trưởng thương mại điện tử nhanh nhất thế giới.

Ông Hoàng Quang Phòng, Phó Chủ tịch Liên đoàn Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (VCCI) cho rằng: "Thời gian gần đây, tình hình tội phạm và gian lận thương mại vẫn diễn biến phức tạp tại nhiều tỉnh, thành phố lớn của cả nước như: TP. HCM, Đồng Nai, Hà Nội, Hưng Yên, Hải Phòng, Bắc Ninh... Các hành vi vi phạm trải rộng từ sản xuất, buôn bán hàng giả, hàng xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ, kinh doanh hàng hết hạn sử dụng, hoặc không rõ nguồn gốc đến tiêu thụ hàng nhập lậu, hàng không có hóa đơn chứng từ gây nhiều khó khăn cho lực lượng chức năng. Điều này ảnh hưởng không nhỏ đến sức khỏe, thậm chí tính mạng của người tiêu dùng, ảnh hưởng đến doanh nghiệp làm ăn chân chính".

Theo thống kê của các lực lượng chức năng, trong giai đoạn 2020–2025, mỗi năm cả nước phát hiện và xử lý từ gần 120.000 đến hơn 190.000 vụ buôn lậu, gian lận thương mại và hàng giả. Trong đó, các hành vi gian lận thương mại

chiếm tỷ trọng rất lớn, từ khoảng 79% đến gần 88% tổng số vụ việc.

Ngày 27/10/2025, Đội QLTT số 1, Chi cục Quản lý thị trường TP Hà Nội tiến hành kiểm tra và phát hiện một cơ sở kinh doanh tại khu đấu giá Đồng Danh - Đồng Cộc, phường Phú Lương, thành phố Hà Nội đang bày bán hơn 7.500 sản phẩm mang dấu hiệu giả mạo nhãn hiệu ZARA công khai trên trang cá nhân mạng xã hội Facebook.

Đáng chú ý, số vụ việc liên quan đến hàng giả và xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ tuy chiếm tỷ lệ thấp hơn, song tính chất ngày càng phức tạp, khó phát hiện, nhất là trên môi trường số. Nhiều vụ việc được tổ chức theo đường dây, ổ nhóm, lợi dụng mô hình doanh nghiệp, thương mại điện tử, mạng xã hội, dịch vụ chuyển phát nhanh để tiêu thụ hàng hóa vi phạm, gây khó khăn lớn cho công tác kiểm tra, kiểm soát.

Ông Trần Đức Đông, Phó Chánh Văn phòng Ban Chỉ đạo 389 Quốc gia chỉ ra một thực trạng đáng báo động là sự dịch chuyển mạnh mẽ của các hành vi vi phạm sang môi trường không gian mạng. Từ sản xuất, kinh doanh, quảng cáo, giao dịch đến vận chuyển, tiêu thụ hàng hóa vi phạm đều được thực hiện thông qua các nền tảng thương mại điện tử, mạng xã hội và dịch vụ bưu chính, chuyển phát nhanh. Trong khi đó, công tác quản lý nhà nước đối với hoạt động này vẫn gặp nhiều khó khăn do thiếu nguồn lực, công nghệ, cũng như hành lang pháp lý phù hợp với đặc thù của không gian mạng.

Trưởng phòng Quản lý hoạt động Thương mại điện tử, Cục Thương mại điện tử và Kinh tế số, Bộ Công Thương, bà Lê Thị Hà, cho biết, năm 2025, Cục đã yêu

cầu gỡ bỏ trên 47.000 thông tin liên quan đến hàng giả, hàng nhái, hàng vi phạm quyền sở hữu trí tuệ và các dấu hiệu vi phạm khác trên môi trường trực tuyến. Đáng chú ý, khoảng 17% số thông tin vi phạm này xuất hiện trên các sàn thương mại điện tử, cho thấy mức độ phức tạp và thách thức trong quản lý.

Ông Nguyễn Phương Sơn, Giám đốc Truyền thông Công ty Amway Việt Nam phản ánh thực tế từ doanh nghiệp. Amway Việt Nam đã phát hiện trên không gian mạng nhiều đơn vị có dấu hiệu kinh doanh hàng hóa không rõ nguồn gốc, xuất xứ (các gian hàng trực tuyến không có, hoặc cung cấp không đầy đủ thông tin như quy định...); Không để lại thông tin liên hệ; Có dấu hiệu vi phạm về quảng cáo, thậm chí đưa ra các thông tin gây nhầm lẫn về công dụng sử dụng; Có dấu hiệu vi phạm về sở hữu trí tuệ...".

"Riêng năm 2023, một sàn thương mại điện tử đã hỗ trợ Amway gỡ 1.287 link vi phạm và có báo cáo gửi Cục Thương mại điện tử và Kinh tế số, Bộ Công Thương. Đến năm 2025, Amway tiếp tục gửi công văn đề nghị một sàn thương mại điện tử khác hỗ trợ gỡ 789 link vi phạm và nhận được sự phối hợp tích cực. Đồng thời, một sàn thương mại điện tử khác cũng báo cáo đã gỡ 33 gian hàng vi phạm", ông Sơn cho biết.

Công ty TNHH Thương mại Minh Ngọc Việt Nam sử dụng tài khoản Facebook "MinhNgocVongBi" để đăng tải, giới thiệu và bán các sản phẩm vòng bi mang nhãn hiệu SKF giả mạo bị lực lượng chức năng Đội QLTT số 1 (Chi cục QLTT Hà Nội) kiểm tra và tạm giữ hàng hóa

ngày 27/11/2025.

Tăng cường giải pháp ngăn chặn

Theo bà Lê Thị Hà, việc Quốc hội thông qua Luật Thương mại điện tử tại Kỳ họp thứ X vừa qua đánh dấu bước hoàn thiện quan trọng của hành lang pháp lý trong bối cảnh kinh tế số và thương mại số tại Việt Nam phát triển ngày càng mạnh mẽ.

Một trong những điểm mới quan trọng của Luật Thương mại điện tử là phạm vi điều chỉnh được mở rộng đáng kể so với Nghị định 52/2013/NĐ-CP và Nghị định 85/2021/NĐ-CP. Theo đó, luật không chỉ điều chỉnh các sàn thương mại điện tử truyền thống, mà còn bao quát nhiều loại hình nền tảng mới, như nền tảng cung cấp dịch vụ số trong lĩnh vực xổ số, bảo hiểm, các nền tảng trung gian thông tin số có yếu tố thương mại.

Bên cạnh đó, Luật Thương mại điện tử mới lần đầu tiên đưa ra cách tiếp cận phân tầng quản lý nền tảng, thay vì áp dụng một cơ chế chung cho tất cả các mô hình. Luật Thương mại điện tử cũng nhấn mạnh vai trò của xây dựng cơ sở dữ liệu, ứng dụng công nghệ thông tin trong quản lý, từ truy xuất nguồn gốc, theo dõi giao dịch đến phối hợp liên thông dữ liệu giữa các cơ quan quản lý.

Bà Hà đánh giá, với cách tiếp cận vừa "siết" quản lý, vừa "mở" không gian phát triển, Luật Thương mại điện tử được kỳ vọng sẽ trở thành công cụ quan trọng để lập lại trật tự thị trường, ngăn chặn gian lận thương mại, đồng thời thúc đẩy thương mại điện tử Việt Nam phát triển bền vững trong giai đoạn tới.

Để tiếp tục nâng cao hiệu quả phòng, chống buôn lậu, gian lận thương mại và hàng giả, đặc biệt trên không gian mạng, Ban Chỉ đạo 389 Quốc gia nhấn mạnh sự cần thiết của các giải pháp đồng bộ, quyết liệt và lâu dài. Trong đó, trọng tâm là tiếp tục hoàn thiện thể chế, rà soát, sửa đổi các quy định pháp luật còn bất cập; tăng cường phối hợp liên ngành, liên địa phương; đẩy mạnh ứng dụng khoa học - công nghệ, xây dựng và kết nối cơ sở dữ liệu dùng chung.

Cùng với đó, cần chú trọng đào tạo, nâng cao năng lực cho đội ngũ cán bộ thực thi, tăng cường tuyên truyền, nâng cao nhận thức của người tiêu dùng và cộng đồng doanh nghiệp, coi đây là "tuyến phòng thủ" quan trọng trong cuộc chiến chống buôn lậu, gian lận thương mại và hàng giả.

Bà Nguyễn Thị Thương, Trưởng Ban Pháp chế Hiệp hội Bán hàng đa cấp Việt Nam đề xuất, các sàn thương mại cần kiểm soát chặt chẽ hơn về hóa đơn, chứng từ, yêu cầu các đơn vị phải có giấy ủy quyền, chứng nhận của doanh nghiệp, thương hiệu mới được phép kinh doanh trên không gian mạng. Làm

được điều này, ít ra chúng ta đã kiểm soát, ngăn chặn được từ đầu vào những đơn vị, cá nhân kinh doanh gian dối. Các sàn thương mại có thể ngăn chặn các gian hàng gian dối bằng các giải pháp số, không cho phép tìm kiếm, dừng các tên miền đó lại, nếu có biểu hiện vi phạm. Với những sản phẩm đã được đăng ký, bảo hộ và được các tập đoàn quốc tế ủy quyền chính thức cho doanh nghiệp Việt Nam phân phối, doanh nghiệp sẵn sàng cung cấp đầy đủ hồ sơ pháp lý để sàn và cơ quan quản lý xác thực. Trên cơ sở đó, các sàn có thể áp dụng biện pháp kỹ thuật, tự động chặn, không cho hiển thị hoặc tìm kiếm các gian hàng vi phạm.

Ông Nguyễn Đăng Sinh - Chủ tịch Hiệp hội Chống hàng giả và Bảo vệ thương hiệu Việt Nam nhấn mạnh: “Luật Thương mại điện tử ra đời vào thời điểm này là rất kịp thời, có ý nghĩa đối với doanh nghiệp. Theo đó, các hành vi buôn bán, kinh doanh đều phải được xác định danh tính rõ ràng. Các sản phẩm liên quan đến sức khỏe người tiêu dùng phải được nghiên cứu, xem xét kỹ lưỡng trước khi cấp phép...; Đặc biệt vấn đề truy xuất hàng hóa cũng được chú trọng, quan tâm hơn với việc đưa hệ thống truy xuất nguồn gốc vào vận hành. Khi vận hành hệ thống truy xuất nguồn gốc, người tiêu dùng có thể chủ động truy xuất nguồn gốc để phát hiện, báo cáo các sàn về chất lượng hàng hóa, gian hàng đang kinh doanh hàng nhập lậu, hàng giả để các sàn có cơ sở xử lý sai phạm”.

Thu Trang